

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-04-74-T

Datum: 16. februar 2010.

Original: FRANCUSKI

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM III

U sastavu: sudija Jean-Claude Antonetti, predsjedavajući
sudija Árpád Prandler
sudija Stefan Trechsel
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua, rezervni sudija
Sekretar: g. John Hocking

Nalog od: 16. februara 2010.

TUŽILAC

protiv

**Jadranka PRLIĆA
Brune STOJIĆA
Slobodana PRALJKA
Milivoja PETKOVIĆA
Valentina ĆORIĆA
Berislava PUŠIĆA**

JAVNO

**PROTIVNO MIŠLJENJE U VEZI S POVJERLJIVOM ODLUKOM PO
ZAHTJEVIMA SLOBODANA PRALJKA ZA PRIHVATANJE DOKAZA NA
OSNOVU PRAVILA 92BIS PRAVILNIKA**

Tužilaštvo:

g. Kenneth Scott
g. Douglas Stringer

Odbrana:

g. Michael Karnavas i gđa Suzana Tomanović za Jadranka Prlića
gđa Senka Nožica i g. Karim A. A. Khan za Brunu Stojića
g. Božidar Kovačić i gđa Nika Pinter za Slobodana Praljka
gđa Vesna Alaburić i g. Nicholas Stewart za Milivoja Petkovića
gđa Dijana Tomašegović-Tomić i g. Dražen Plavec za Valentina Ćorića
g. Fahrudin Ibrišimović i g. Roger Sahota za Berislava Pušića

Pretno vijeće je **većinom glasova sudija** odlučilo da odbije Zahtjev i Dodatni zahtjev i naložilo Praljkoj odbrani da podnese najviše 20 pismenih izjava ili transkripata koji zadovoljavaju kriterijume prihvatljivosti.

Ne slažem se s mišljenjem većine sudija i želim javno iznijeti svoje protivno mišljenje, ne pominjući pritom nijedno ime koje bi iziskivalo povjerljivi status.

Glavni razlog za odbijanje objašnjen je u paragrafu 47 Odluke.

Većina sudija smatra da opseg, dužina predočenih dokaza, repetitivnost, nedostatak relevantnosti, formalni problemi, zbrka između djela i ponašanja optuženog koji se navode u Optužnici i onih koji se ne navode u Optužnici ne omogućavaju Vijeću da obavi pojedinačnu analizu dokaznih prijedloga. Ja se ne slažem s tim mišljenjem.

Dovoljno je pročitati izjavu i donijeti odluku od slučaja do slučaja.

Na primjer, izjava 3D 03639 ima četiri stranice.

Taj svjedok objašnjava da je izvještavao za časopis "Globus" i da je obišao Gabelu i Dretelj.

On kaže da radi u nezavisnom časopisu koji je u septembru 1993. napravio foto-reportažu o Dretelju, i navodi da je 1.478 Bošnjaka bilo zatočeno u neljudskim uslovima, da je razgovarao s vojnicima HVO-a i da se susreo s generalom Praljkom radi autorizacije koja mu je, na njegovo veliko iznenađenje, dana, te precizira da je tokom razgovora general Praljak izrazio svoje jasno neslaganje u vezi s logorima i nehumanim uslovima.

Shodno navedenom, po čemu su te četiri stranice obuhvaćene razlozima definisanim u paragrafu 42?

Nema smisla nastavljati s ovim postupkom s drugim izjavama koje su u posjedu sudija već pet mjeseci.

Što se tiče spiska od **20** izjava, nije mi jasno po kojem se kriterijumu taj broj može odrediti.

Primjećujem da, kad je tužilaštvo iznosilo svoje zahtjeve, nije bilo određeno nikakvo ograničenje i da je Pretno vijeće prihvatilo više od **100** izjava ili transkripata.

S obzirom na kriterijume definisane u paragrafu 47 ove Odluke, moglo se postaviti pitanje korisnosti navedenih 100 izjava.

Isto tako, postoji rizik od prekoračenja ograničenja, odnosno od ocjenjivanja koje bi se obavilo prije **vijećanja** o tezi odbrane.

Teza odbrane mora se izložiti putem svjedoka i njenih dokumenata, a njezino iznošenje traje do podnošenja završnog podneska odbrane.

Ta teza će biti ocijenjena prilikom vijećanja, i to na osnovu usporedbe sa svjedocima tužilaštva i njegovim dokumentima (kojih ima više od 5.000).

Stoga ne vidim razlog zbog kojeg bi *ex abrubto* broj trebalo ograničiti na **20**.

Želio bih podsjetiti da je Praljkova odbrana svoj zahtjev podnijela 14. septembra 2009. i da je Vijeće imalo na raspolaganju **pet mjeseci** da pročita izjave i preduzme aktivnosti u skladu s kriterijumima navedenim u paragrafu 47...

Da bi ispunila **nalog** većine sudija, odbrana će morati iz 15 izjava odabrati njih samo 20, zbog čega će odbrana morati utrošiti dodatno vrijeme radi ocjene situacije.

Zahtjev **Praljkove odbrane** na osnovu pravila 92bis treba razmotriti prema niže definisanim kriterijumima:

- sadržaj izjave ima **kumulativni karakter** u odnosu na slične činjenice o kojima su već svjedočili drugi svjedoci (92bis(A)(i)(a))
- sadržaj izjave govori o istorijskom, političkom ili **vojnom** kontekstu (92bis(A)(i)(b))
- sadržaj izjave govori o karakteru optuženog (92bis(A)(i)(e))
- sadržaj izjave govori o faktorima koje treba uzeti u obzir prilikom odmjerenja kazne (92bis(A)(i)(f))

Jurisprudencija pretresnih vijeća, a posebno jurisprudencija Žalbenog vijeća, produbila je područje primjene tog pravila¹ i precizirala njene okvire, no pritom ih ipak nije u potpunosti iscrpila.

¹ *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po Zahtevu optužbe za prihvatanje pismenih izjava u skladu sa pravilom 92bis, 21. mart 2002. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 8, 22 i 27;

Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Galić*, par. 9, 10, 11 i 14-15.

Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih, predmet br. IT-06-90-T, Odluka po Zahtjevu optuženog Ivana Čermaka da se u spis uvrste izjave dvoje svjedoka na temelju pravila 92bis i Odluka po Trećem zahtjevu optuženog Ivana Čermaka da se za svjedoke IC-12 i IC-16 odrede zaštitne mjere, javno, 11. novembar 2009. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Gotovina*), par. 8, 11.

Tužilac protiv Radoslava Brđanina i Momira Talića, predmet br. IT-99-36-T, Odluka o 'Prigovoru i/ili pristanku na usvajanje izjava svjedoka broj jedan u skladu sa pravilom 92bis' koji je Brđanin podnio 16. januara 2002. i 'Podnesku kojim se general Talić protivi prihvatanju izjava u skladu sa pravilom 92(B)', koji je Talić podnio 21. januara 2002., 30. januar 2002., povjerljivo (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Brđanin*), par. 16, 28 i 30.

Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po Nikolićevom zahtjevu na osnovu pravila 92bis, 28. juli 2008., javno, par. 8-9; *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po Pandurevićevom zahtjevu za uvrštavanje u spis pismenih dokaza na osnovu pravila 92bis i 92ter, 17. decembar 2008., javno, str. 4.

Tužilac protiv Astrita Haraqije i Bajrusha Morine, predmet br. IT-04-84-R77.4, Odluka po Zahtjevu Astrita Haraqije za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis, 5. septembar 2008., povjerljivo, v. posebno par. 15.

Tužilac protiv Ljube Boškoscog i Johana Tarčulovskog, predmet br. IT-04-82-T, Odluka po Zahtjevu odbrane Johana Tarčulovskog na osnovu pravila 92bis, 22. februar 2008., povjerljivo, par. 15.

Tužilac protiv Milana Babića, predmet br. IT-03-72-A, Presuda po Žalbi na kaznu, 18. juli 2005., javno (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Babić*), par. 43.

Odluka u predmetu *Babić*, par. 55: "Čak ako su lični faktori ili okolnosti – uključujući raniji dobar karakter – uzimani u obzir kao olakšavajuće okolnosti, pri ublažavanju kazne im je pridavana mala težina."

Praljkova odbrana je Pretresnom vijeću podnijela **156 izjava**, što je s **moje strane** iziskivalo ozbiljan posao u vezi s razmatranjem svake pojedine navedene izjave, imajući u vidu faktore protiv uvrštavanja u spis tih pismenih izjava (djela i ponašanje optuženog i faktori definisani u pravilu 92bis(A)(ii)).

Stoga svaku izjavu treba analizirati u skladu s tim kriterijumima.

Nakon **lične ocjene** svake izjave došao sam do zaključka da treba da odbacim sljedeće izjave: 3D 0370, 3D 03681, 3D 03688, 3D 03692, 3D 0364, 3D 03650.

Međutim, smatram da treba prihvatiti sve ostale izjave zbog toga što one sadrže elemente koji ili imaju kumulativni karakter u odnosu na činjenice o kojima su govorili drugi svjedoci (posebno na svjedočenje samog optuženog), ili se odnose na tadašnji historijski, politički ili vojni kontekst (na primjer, sve izjave u vezi s mjestom SUNJA govore o vojnom kontekstu u to vrijeme, odnosno o zajedničkoj odbrani Hrvata i Muslimana od srpske ofanzive), ili se odnose na karakter optuženog (ovu tačku nije potrebno pojašnjavati s obzirom na to da se o karakteru optuženog može izvući zaključak iz ocjene koju iznese svjedok upoznat s tim pitanjem), ili se pak odnose na elemente koje treba uzeti u obzir prilikom odmjerenja kazne.

Ovo posljednje zavređuje detaljnije objašnjenje kako bi se shvatilo zbog čega postoji interes da na raspolaganju bude i takav tip izjava.

Naravno, ti elementi mogu se uzeti u obzir samo ako je optuženi proglašen krivim, što nije slučaj jer je suđenje još uvijek u toku i budući da **trojica** sudija još nisu započeli vijećati o krivičnoj odgovornosti ovog optuženog.

Napominjem da je ovo Vijeće bez ikakvog oklijevanja od tužilaštva prihvatilo **103 izjave** na osnovu pravila 92bis, uz **158** svjedoka *viva voce*.

Kako onda da u tim uslovima ne tretiramo **jednako** obje strane, čak ako to bude i značilo da se selekcija izvrši u trenutku vijećanja.

Ne slažem se s opaskom navedenom u paragrafu 32 Odluke: "Vijeće napominje i to da je ta brojka, 155, *prima facie* nesrazmjerna i pretjerana". Ista opaska mogla se iznijeti i u vezi sa zahtjevima tužilaštva, što nije bio slučaj. Zbog čega bi postojala dvostruka mjerila? Naime, nisu li 103 izjave tužilaštva na osnovu pravila 92bis možda nesrazmjerne, pa čak i pretjerane?

Iznenaduje konstatacija da se većina sudija u paragrafu 34 usuđuje navesti sljedeće: "Vijeće u vezi s tim napominje da, ako je tužiocu odobrilo uvrštavanje u spis na osnovu pravila 92bis ukupno 101 izjave odnosno transkripta iskaza, to nije opravdanje da timovi odbrane traže da se prihvati jednak broj pismenih svjedočenja na osnovu istog pravila, pa čak i više, što traži Praljkova odbrana".

Odluka u predmetu *Babić*, par. 55; *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Presuda po Žalbi na kaznu, 30. avgust 2005., par. 54; *Tužilac protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića*, predmet br. IT-02-60-A, Presuda Žalbenog vijeća, 9. maj 2007. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević*), par. 328-330.

Većina sudija svoju odluku zasniva na tumačenju jedne odluke Žalbenog vijeća, prema kojoj optuženi ne mora imati pravo "na potpuno isto vrijeme pred sudom i na isti broj svjedoka kao i tužilac, nego da treba primijeniti princip proporcionalnosti (...)".

Taj princip proporcionalnosti ovdje treba striktno primijeniti. Postoji li proporcionalnost ako smo, kad se radi o svjedocima na osnovu pravila *92bis*, imali sljedeću situaciju:

Tužilaštvo: 101 izjava ili transkript
Odbrana: nijedna izjava ili transkript

S obzirom na činjenicu da imamo **šestoricu optuženih**, koji normalno imaju pravo na **objedinjeni**, a ne kolektivni postupak, princip proporcionalnosti iziskuje da svi optuženi zajedno imaju barem isti ili približno isti broj svjedoka na osnovu pravila *92bis* kao i tužilaštvo.

To pitanje nije bezazleno jer je povezano s ukupnim vremenom dodijeljenim tužilaštvu.

Tužilaštvo je u početku zatražilo nesrazmjerno mnogo vremena za izvođenje svojih dokaza; s obzirom na dodijeljeno mu vrijeme, tužilaštvo je pribjeglo pravilu *92ter* i *92bis*.

Dakle, u skladu s **principom proporcionalnosti** treba voditi računa o svim elementima.

Tačno je da je Vijeće, kako bi odredilo vrijeme dodijeljeno Praljkovoj odbrani, uzelo u obzir spisak svjedoka i dodijelilo mu **55 sati**.

To vrijeme je, po mom mišljenju, obuhvatalo vrijeme koje će se eventualno utrošiti na saslušanje **svih** svjedoka sa spiska (svjedoka *viva voce*, svjedoka na osnovu pravila *92ter* ili osporenih svjedoka na osnovu pravila *92bis*).

Shodno tome, ako se pokaže da neki svjedok na osnovu pravila *92bis* treba biti unakrsno ispitan, ja bih bio sklon odbacivanju izjave tog svjedoka jer Praljкова odbrana je trebala unaprijed znati da li taj svjedok podliježe unakrsnom ispitivanju i u potpunosti se slažem s paragrafima 33 i 34 podneska tužilaštva, navedenim u fusnoti broj 23.

Ti svjedoci zbog svog položaja ili bliskosti s optuženim ne bi smjeli svjedočiti putem pismene izjave.

Redundantni karakter nekih svjedoka sam po sebi ne opravdava odbijanje, jer se i u Pravilniku pominjanjem riječi "kumulativni" u pravilu *92bis(A)(i)(a)* predviđa ta mogućnost.

Dovoljno je tokom vijećanja zadržati samo jedan ili više kumulativnih elemenata, a ostale navesti u fusnoti, ili ih čak uopšte ne navesti, jer sudija nema obavezu da u presudi navede sve dokaze; on mora izvršiti odabir kako bi obrazložio svoju odluku. Naravno, ako je neka izjava na osnovu pravila *92bis* u završnim podnescima optužbe i odbrane izričito navedena u prilog njihovih teza, Pretresno vijeće neće propustiti da se na nju referiše u presudi.

Apsolutno se ne slažem s rečenicom navedenom u paragrafu 35: "S obzirom na to, Vijeće je u Odluci od 25. aprila 2008. istaknulo da su redundantni odnosno nedovoljno ili nimalo relevantni za navode Optužnice i svjedoci koje je Praljкова odbrana htjela pozvati na osnovu pravila 93 Pravilnika, kao i oni koji su pozvani da svjedoče o humanitarnoj pomoći koja se dostavljala Muslimanima, o saradnji između Hrvata i Muslimana tokom 1991. i 1992. godine, o srpskoj agresiji, o mudžahedinima, tj. o temama koje je Praljкова odbrana ponovo navela u Dodatku 3 Zahtjeva".

Smatram da sve te teme mogu Vijeću pojasniti navode o udruženom zločinačkom poduhvatu i da valja razmotriti tek prilikom vijećanja, odnosno nakon okončanja pretresa, a ne **prije**, kako je gore navedeno.

I zaključno, odbijanje zahtjeva nakon **5 mjeseci** čini mi se u suprotnosti s našom obavezom da **osobno** i s dužnom pažnjom razmotrimo sve zahtjeve.

U svakom slučaju, smatram da je Pretresno vijeće imalo na raspolaganju sve potrebne elemente da donese konačnu odluku, i to već dulje vrijeme.

Ovo protivno mišljenje zavedeno je uz manje zakašnjenje zbog tehničkih razloga.

/potpis na originalu/

Jean-Claude Antonetti,
predsjedavajući Vijeća

Dana 16. februara 2010.

U Haagu (Nizozemska)

[pečat Međunarodnog suda]